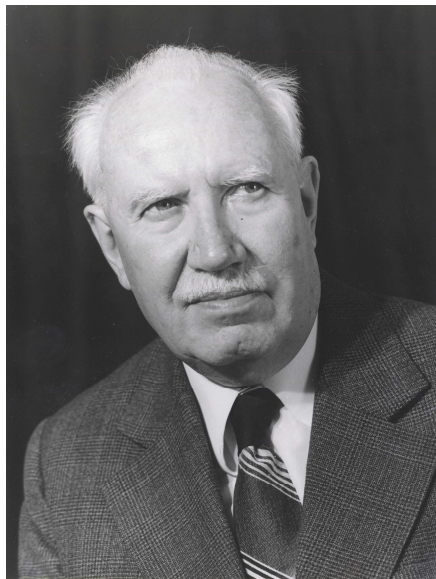


*Szabó József*

## **Kádár László a magyar geográfiában**



**Kádár László (1908-1989)**

### **Geográfus nemzedékek a magyar egyetemeken**

A földrajz (geográfia) Magyarországon a 19. század harmadik negyedében került be az „akadémikus”, „egyetemi” tudományok körébe. Azóta az ország egyetemlein meglehetősen világosan kirajzolódva hét geográfus egyetemi vezető nemzedék váltotta egymást.

Jóllehet a „hivatalos” tudományok közé kerülés, a tudományok közötti ilyen „előrelépés” rendszerint egy hosszabb fejlődési folyamat eredménye, az elismerés ez esetben elég pontosan datálható eseményekhez köthető. A szabadságharc bukása utáni jórészt kényszerű aléltóságából magához térő Magyar Tudományos Akadémia 1858-ban jelentős számú új tagot fogadott be soraiba, köztük jónéhány, már magának tekintélyes tudományos nevet szerzett fiatal történészt. Ezek egyike volt Hunfalvy János (1820–1888), aki azonban 1859-es székfoglalójának - nem kis meglepetést okozva – földrajzi témát<sup>1</sup> választott (SZABÓ J. 1980). Így Hunfalvy lett a geográfia első képviselője az Akadémián.

---

1 Hunfalvy János: Strabón és Ptolemaiosz, Büsching és Ritter Károly nézetei a földiratról, vagyis a földirat tárgya és feladata – megjelent ugyanabban az évben a Budapesti Szemlében.

Több nagy, hézagpótló földrajzi monográfia és jelentékeny földrajzi tanulmány megírását követően 1870-ben a kultuszminiszter, Eötvös József a Budapesti Egyetem professzorává is kinevezte az akkor alapított Földrajzi Tanszékre. Némi büszkeséggel mondhatjuk, hogy a pesti Földrajzi Tanszék az alapítás sorrendjét tekintve Párizs, Berlin és Göttinga után a negyedik volt Európában (FODOR F. 2006). Hunfalvy akkoriban a geográfia úgyszólván egyszemélyes hivatalos képviselőjeként működött, s kiemelkedően energikus tevékenysége egyik igen jelentős állomásaként 1872-ben vezetésével alakult meg a Magyar Földrajzi Társaság, mint a legrégebbi magyar tudós társaságok egyike. A Társaságot haláláig elnöklő Hunfalvy professzor két évtizedes egyetemi munkássága alapján s az első magyar földrajztanár nemzedék elindítójaként az *első magyar vezető egyetemi geográfus nemzedék* megjelenítője volt.

A *második nemzedék* egyértelműen a Hunfalvy tanszéki és társasági elnöki örökébe lépő Lóczy Lajos testesíti meg, aki az első világháborút nem sokkal követő haláláig (1920) nemcsak a magyar földrajz tudományának, hanem a geológiának is kiemelkedő alakja volt. Bár előbb (1908-ben) a Tanszéktől, majd (1914-ben) a társasági elnökségtől is megvált, szakmai tekintélye töretlen maradt, s a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatójaként továbbra is magas hivatali tisztséget viselt.

Lóczy a Földrajzi Társaságban egyik legkiválóbb tanítványának, Cholnoky Jenőnek (1870–1950) adhatta át a vezetést, aki egy elég szerencsétlen (és nem túl rövid) közjáték<sup>2</sup> után a budapesti Egyetem Földrajzi Tanszékének is professzora lett. A második világháború végéig tartó időszakban Cholnoky és a vele szorosan együttműködő, a Közgazdaságtudományi Kar (majd Egyetem) Földrajzi Tanszékét vezető Teleki Pál (1879–1941) jelentették az egyetemi földrajzi vezetők *harmadik generációjának* oszlopaikat. Bár mellettük akkor már az időközben megalakult Debreceni Egyetemen, a Pozsonyból menekült Pécsi, és a Kolozsvárról kényszerűen áttelepült Szegedi Egyetemen is működött földrajzi tanszék (Milleker Rezső, Prinz Gyula, Kogutowicz Károly vezetésével), e földrajzos generáció meghatározó alakjai kétségtelenül Cholnoky és Teleki voltak.

Az újabb generációváltás, és így a *negyedik generáció* színrelépése a második világháború utolsó szakaszában és a háború utáni első években következett be. A Cholnoky nyugdíjazása után megkettőzött budapesti egyetemi tanszéken a természetföldrajz vezetője Bulla Béla, az emberföldrajzé Mendöl Tibor lett. (Utóbbi kiemelkedő életművének kiteljesedését a kommunista hatalomátvétel tette lehetetlenné.) A háború alatti és utáni egyetem-átszervezések miatt Kolozsvárott, Szegeden és Pécsen ez a generáció nem köthető egy személyhez, Debrecenben azonban Milleker után hosszú időre *Kádár László* lett a professzor, és így a háború utáni több mint negyed század az ő nevével kapcsolódik össze.

Jelen tanulmány keretei csak felvillantani engedik, hogy az egyetemi vezető *földrajzosok ötödik generációját* főleg az 1920-as évek második felében született geográfusok képezték. Ennek tagjai Budapestén Székely András, Szegeden Jakucs László, Debrecenben Borsy Zoltán, Pinczés Zoltán, hogy csak néhány kiemelkedő természetföldrajzost említsünk. De ide sorolható – főleg közel évtizedes debreceni tanszékvezetése révén – a

2 Lóczy után az egyetemre közvetlenül nem Cholnoky Jenő, hanem a földrajzban hozzá mérve lényegesen szerényebb teljesítményű Czirbusz Géza kapott kinevezést. Cholnoky ekkor a Kolozsvári Egyetemre került professzornak, s ha pesti pályázatának sikertelensége egyéni és szakmai szempontból méltánytalanak is mondható, kolozsvári professzorságának bő évtizede a magyar geográfia számára nem volt elveszett idő, sőt nagyon is termékeny szakasznak bizonyult.

gazdaságföldrajzos Enyedi György is.<sup>3</sup> Az őket követő *hatodik generáció* tagjai a közelmúltban vagy napjainkban adták (adják) tovább a stafétabotot az időközben továbbbővült és így számban is megsokasodott tanszékek vezetőinek, akik immáron Budapesttől Szegeden, Debrecenen és Pécsen át Miskolcig és Szombathelyig korban a korábbiaknál nagyobb szórásban tekinthetők a földrajzos egyetemi vezetők *hetedik generációjának*.

### **Kádár László, a negyedik egyetemi geográfus nemzedék debreceni képviselője**

Kádár László a negyedik vezető egyetemi földrajzos generáció kiemelkedő, de időről-időre ellentmondásosan megítélt tagja, aktív alkotó életszakaszának bő kétharmadát (1945–1973) debreceni professzorként töltötte, de kutató- és egyetemi oktatótevékenységének hatása messze az országhatárokon túlra is kisugárzott. Nem lett ugyan sohasem tagja a Magyar Tudományos Akadémiának<sup>4</sup>, de szakmai elismertségét jelzi egyebek mellett, hogy négyszer választották a Magyar Földrajzi Társaság elnökévé, és Cholnoky Jenőn kívül senki sem töltötte be ilyen hosszan ezt a tisztséget a közel másfélszáz éves Társaságban.

### **Életút és pályavázlat**

Háromszéki eredetű székely családból származott, apja tanító volt. Tanulmányait még a Délvidéken kezdte, gimnáziumba előbb Karánsebesen járt, de az első világháborús összeomlás után Kisújszálláson, majd Budapesten folytatta. A Pázmány Péter Tudományegyetem természetrajz-földrajz szakán az Eötvös Kollégium tagjaként olyan neves geográfus professzorokat hallgatott, mint Cholnoky Jenő, Teleki Pál, Fodor Ferenc. Tanári oklevelét 1932-ben szerezte, de már azt megelőzően doktorált (doktori értekezése: Fizikai földrajzi megfigyelések Újpest környékén, Budapest, 1930). Első huzamos munkahelye a Közgazdaságtudományi Egyetem volt (1931–1942), ahol Teleki Pál tanársegédként, később habilitált magántanárként működött. Időközben (1938–1942) a Táj- és Népkutató Intézetben is dolgozott, és a Győrffy István Kollégium tanárelnöki tisztségét is betöltötte (SZABÓ J. 2008).

A Délvidék visszacsatolása után Újvidékre került, mint az újonnan alakult Keleti Kereskedelmi Főiskola rendes tanára és a Kőrösi Csoma Sándor Kollégium igazgatója. A világháború végén Újvidék elhagyása után elnyerte a debreceni Tisza István Tudományegyetem Földrajzi Tanszékére hirdetett egyetemi tanári állást, és 1945 decemberétől nyugdíjba vonulásáig (1978) az egyetem professzoraként működött, utána pedig ez egyetem egyik első emeritus professzora lett. Időközben, 1948/49-ben a Bölcsészettu-

3 Megjegyzendő, hogy a második világháború után az egyetemi földrajzi műhelyek mellett létrejött és megerősödött a Magyar Tudományos Akadémia kereteibe tartozó Földrajzi Tudományos Kutatóintézet, kialakultak annak vidéki osztályai és csoportjai, s ott az egyetemi oktatókkal egyenrangú tudományos teljesítményeket elérő, egyre növekvő számú kiváló kutató működött, és működik. Bár – már csak a megugró létszám miatt is – nehézkes lenne az említett generációkba való sorolásuk, de jelentős részük korban mégis azokba illeszkedik. Közülük mind többen, jelentős részben professzorként hivatalosan is bekapcsolódtak és bekapcsolódnak az egyetemi oktató és kutatómunkába.

4 Tagjává választotta viszont az Academia Leopoldina, valamint tiszteleti tagságot nyert a Lengyel valamint az NDK Földrajzi Társaságában.

dományi Kar prodékánja, 1952–1954 között a Természettudományi Kar dékánja, 1954/55-ben az egyetem rektora volt. Egyetemi oktatói karrierjét gazdagodó tudományos eredményei és kiváló tanári talentuma mellett főleg széles látókörű, szaktudományából messze kitekintő szellemiségének és rendkívül energikus, határozott impulzív alkatának, briliáns vitakészségének köszönhette.

Tudósi pályájának irányára legdöntőbb hatással valószínűleg az a Teleki Pál és Almásy László között az egyetemen 1933 elején lefolyt beszélgetés volt, amelynek végén – ahogy ő maga emlékezett rá – Teleki kitérve szobája ajtaját megkérdezte tőle, hogy akar-e menni pár hét múlva Almásy gróffal a Líbiai-sivatagba. A tudományos szempontból mindmáig legeredményesebb magyar Szahara-expedíción való részvétele (hivatalosan afféle topográfusként), háromhónapos sivatagi mérései és megfigyelései olyan gazdag anyagot adtak az ambiciózus ifjú geográfus kezébe, amelyekből a sivatagi felszínfejlődés néhány, addig alig ismert folyamatára és geomorfológiai alakzatára adott gondolatébresztő új magyarázatot. A Líbiai-sivatag hosszanti dűnéinek (Kádár elnevezésében líbiai buckák) kialakulásáról és a Gilf Kebir plató morfológiájáról, a brit (1934) és az olasz (1937) Földrajzi Társaság folyóirataiban írt tanulmányaival már pályája indulásánál – mai kifejezéssel élve – komoly impakt faktort szerzett. Ha ehhez hozzávesszük az észak-német és lengyel futóhomokterületek formafejlődését az amszterdami nemzetközi földrajzi kongresszus (1938) kiadványában bemutató cikkét és a Duna-Tisza közén végzett, nagy visszhangot keltett futóhomok- és általános felszínfejlődési kutatásait (1935, 1939), elmondható, hogy Kádár László harmincéves korára a magyar természetföldrajz, azon belül is mindenekelőtt az eolikus folyamatok és morfológia nemzetközileg is ismert, és idehaza is egyik legígéretesebben induló kutatója lett.

Debrecenbe a háború végnapjaiban a korábbi professzor, Milleker Rezső elhunytával kialakult „vákuumhelyzet” révén került. Nagy szervezőmunka várt rá, amelyet nem átlagos energiával és kiemelkedő eredménnyel végzett. Néhány év alatt egy olajozottan működő, a kor viszonyai között tekintélyes oktatói létszámú, intenzív kutatómunkát kezdő tanszéket teremtett, amelynek országos elismertsége hamarosan messze meghaladta a háború előttiit (SZABÓ J. 1990). Kádár több mint harminc éves debreceni professzorságának első évtizedében teljesen átalakította a földrajzi szakképzést. 1947 és 1954 között 18(!) egyetemi jegyzet és tankönyv került ki kezéből, melyeknek nagyobb részben egyedüli szerzője volt. Jegyzeteinek tematikus sokoldalúsága szinte egyedülállónak mondható. A csillagászati földrajztól a természetföldrajz legkülönbözőbb témakörein (sivatagi, glaciális „normális” erózió) át az ember- és gazdaságföldrajzig és az életföldrajzi kérdéskörökig a földrajz szinte minden fontosabb területével foglalkozott. Ezek a jegyzetei nemcsak Kádár kiemelkedő földrajzi intelligenciájáról vallanak, de azt is jelzik, hogy rendkívül komolyan vette a hallgatóság eredményes képzését középpontba állító egyetemi oktatói munkáját. A két világháború közötti meglehetősen „laza felépítésű” tantervek után átgondolt logikus képzési szisztémát vezetett be, a földrajzban is megindította a műszeres és laboratóriumi gyakorlatokat, megszervezte a terepgyakorlatok rendszerét.

Az ötvenes évek derekától a harmincas években kezdett, főleg a szél felszínformáló munkájára (eolikus felszínfejlődés) koncentrálnó geomorfológiai kutatásai mindinkább a folyóvízi folyamatok (fluviális erózió) jobb megértésére irányultak. E célból kezdte el híres terepasztal kísérleteit. Ő építette az első magyarországi terepasztalt, amelyen mind behatóbban tanulmányozta a hordalékkúpok fejlődését (1957), a folyók hordalékszál-

lítási típusait, és a hordalékszállítás módja valamint a folyó energiájának összevetése alapján a Cholnoky-féle szakaszjelleg elmélet továbbfejlesztésével a folyóvízi felszínfejlődés teljesen új rendszerét alkotta meg.

Aligha kérdőjelezhető meg, hogy a szakaszjellegek (ahogyan Kádár később nevezte, a *felszínfejlődési állapotok – 1. táblázat*) az ő felfogásában sokkal differenciáltabban jelennek meg, mint a napjainkig idézett Cholnoky féle rendszerben. Kádár a folyóvíz – sűrűlődből fakadó, térben és időben állandóan végbemenő – sebességingadozásai (és így ingadozó eróziós ereje) hangsúlyozásával a bevágásnak (denudáció) és a lerakásnak (akkumuláció) az értelmezését lényegesen kiterjesztette.

1. táblázat. Az eróziós felszínfejlődés állapotai (KÁDÁR – 1970 – után)

Letarolt kőzet $\delta$	Felhalmozott hordalék $\alpha$	Eróziós hányados $\epsilon$	Felszínfejlődési állapot	
			Jele	Neve
$\sim 0$	0	$\infty$	$N_d$ D	Semleges kezdeti állapot Denudációs állapot
$\neq 0$	$\neq 0$	$>1$ $=1$ $<1$	v	d e a Túlnyomóan bevágó variációs Egyensúlyi variációs Túlnyomóan feltöltő variációs
$\sim 0$	$\sim 0$	$\sim 1$	$N_e$	Egyensúlyi semleges állapot
0	$\neq 0$	0	$\Lambda$ $N_a$	Akkumulációs Semleges végállapot

A középszakaszjellegű (Kádárnál variációs állapotú) folyó sokkal kevésbé jelenti a Cholnoky féle „energiátlan” kanyargás szakaszát, mint a bevágás és feltöltés sűrű váltakozását az inkább csak teoretikusnak mondható egyensúly körül. A váltakozva bevágó középszakasz jellegű (variációs állapotú) folyó mentén hol az egyik, hol a másik tevékenység kerül „nettó” túlsúlyba, s így a középszakasz jelleg is lehet tendenciájában bevágódásra vagy feltöltésre hajló. (A felsőszakasz jelleg – denudációs állapot – esetében a folyó sebessége általában meghaladja a kritikus indítósebességet, de sehol sem csökken a lerakósebesség alá, tehát a folyó gyakorlatilag minden magával hozott és a kritikus feletti sebességéből következő új bevágásával termelt hordalékát elviszi. Ezzel szemben az alsószakasz jelleg – akkumulációs állapot – tipikus ismérve, hogy a sebesség sehol sem éri el az indítósebességet, sőt általában a lerakósebesség alatt marad.) Kádár felfogásában újként megjelenő szakaszjelleg a semleges vagy neutrális állapot. Ahol a folyó sebessége tartósan a két jelzett határérték között van, ott a folyó nem vág be, és nem rak le, csak továbbviszi már meglévő hordalékát. Környezetére ezért nincs érdemi geomorfológiai hatással. A semleges állapot azonban az erózió szempontjából kezdeti és végállapotként is megjelenik, mert ahol a felszínen lefolyó víz képtelen hordalékot felvenni (tehát pl. még a talajképződést sem akadályozza), vagy ahol már minden hordalékától megszabadult (mert lerakta), ott ugyancsak hiányzik a felszínalakító hatása.

A folyóvízre vonatkozó vizsgálataiból kiindulva, azok főbb általános megállapításait kiterjesztve valamennyi felszínformáló külső erő (szél, jég, tömegmozgások) munkáját egybefoglaló *általános eróziós (felszínfejlődési) rendszert* alkotott. Egységes eróziós rendszeréről széles szakmai viták kezdődtek, s ha Kádár elméletének jelentős részeit (elsősorban annak alapkoncepcióját) a szakma nem is fogadta el, de sokszor már-már provokatív felvetései számos lezáratlan geomorfológiai probléma továbbgondolására serkentettek.

Ezek közé tartoznak pl. a folyókanyargással kapcsolatos vizsgálatai. Műveiben a meander-lefűződés és kiegyenesedések, meander- és umlaufberg teraszok kialakulása vonatkozásában számos máig „kiaknázatlan” – vagy mások által később leírt – gondolat olvasható.

Geomorfológiai vizsgálatai mellett teljesen új területként – a magyar geográfiában komoly előzmények nélkül – kezdte el a Föld, mint égitest fejlődésére irányuló kísérletes kutatásait (a földtágulás kérdéséről, a földforgás okairól, a kontinens- és pólusvándorlásról, s az azzal kapcsolatos éghajlatváltozásokról, a globális földi légközrészről). A Föld tágulását és forgásának okait szimuláló gipszbömbös kísérletsorozata az 50-es évek végén nagy feltűnést keltettek. (A földtágulással kapcsolatos, akkoriban „divatos” teóriák a lemeztektonikai koncepció megszületése után háttérbe szorultak.)

Az 1950-es, 1960-as években szakmai körökben ugyancsak igen széles vitát kiváltó tanulmányokat írt a löszképződésről, a geografikum problémáiról, a tájféldrajz több alapkérdéséről, s konkrét, kisebb-nagyobb tájegységek (pl. a Nyírség és az egész Alföld) felszínfejlődéséről. Nemcsak egyszerűen vitákat gerjesztett, hanem valós szakmai meg-hökkenés fogadta a pleisztocén monoglacialista felfogását felújító nézeteit (1967). Rövid kitérőt még a településföldrajz irányába is tett, de ezt a „burzsoá áltudományossággal” átitatott kísérletét a fordulat évétől marxista irányba forduló (fordított) társadalomtudományok képviselői részéről a legkeményebb politikai indíttatású elutasítás fogadta.

Alkotó időszakának utolsó szakaszában tudománytörténeti kérdések is foglalkoztatták, amelyek legfőképpen Körösi Csoma Sándor életművének földrajzi értékelése köré fonódtak. Körösi Csoma tanulmányainak a tisztán tudományos érdeklődés mellett egyéni mozgatórugói is voltak. Háromszéki családi örökségét, egy csomakörösi (ma Kovászna) lakóházat a településnek adományozta, s az egykori „Kádár-házban” (1. kép) ma a Székelyföld egyik múzeuma van.

### **Kádár László tudósi egyénisége**

Kádárt különösen magas geográfiai intelligenciája, kiemelkedően széleskörű érdeklődése a tudományos kutatásban rendkívüli sokoldalúságra ösztönözte, ami sokszor állította tudományos viták középpontjába. Több évtized távlatából úgy ítélt meg, hogy ezek a körülötte (és műveiről) zajló viták alapvetően onnan eredtek, hogy környezetéből messze kiemelkedett egyrészt egyéniségének invenciózussága, az „új” iránti feltűnő fogékonysága, másrészt a környezet legkülönbözőbb – nem feltétlenül csak a szaktudományához kapcsolódó – jelenségeinek, területeinek együttlátására, egységbefoglalására való kivételes képességével. Nem hiába állította akárhányszor a földrajzi gondolkodás mintaképeül Alexander von Humboldt szintézisalkotó látásmódját. Ő maga is mindig erre törekedett, és a geográfia eredményes művelésének ez az előfeltétele mint istenadta talantum, személyiségének annyira meghatározó része volt, hogy szemei előtt mindig a

földrajzi burok<sup>5</sup> folyamatainak kapcsolatai, kapcsolatrendszerei, a köztük lévő ismeretlen, lappangó vagy éppen csak sejtett kölcsönhatások feltárásának igénye lebegett. Gondolataiban ezért igen könnyen kapcsolódtak össze a terepi vizsgálatait vagy laboratóriumi kísérletei során szeme elé kerülő jelenségek, és a második világháború utáni évtizedek idegennyelv ismeretben rohamosan hanyatló korszakában számos világnyelven szerzett sokoldalú szakmai intelligenciája, aminek révén könnyen idézhetett



1. kép: A „Kádár”ház Kovásznán Kádár László emléktáblájával (Lóki József felvétele)

fel az adott jelenségcsoporthoz a szakmai világirodalomban fellelhető, akár távoli és érintőleges párhuzamokat. Kétségtelenül kisebb volt a fogékonysága a szisztematikus analitikus kutatómunka iránt (pedig Humboldt azt is kiemelkedő szinten művelte!), s a sok türelmet igénylő, olykor sok zsákutcával járó aprólékos terepi mérésorozatok precíz végigvitelére nem mindig volt benne elegendő türelem. Sokszor az első biztató eredmények után összeálltak már fejében az „elmélet” alapjai, s a mutatkozó részleteket azután briliáns logikával rendezte impozáns ok-okozati sorba. Főleg alkotó időszakának későbbi fázisaiban lehetett megfigyelni, hogy „elméletei” mintegy önálló életre keltek, s újabb és újabb irányok felé szélesedve, mind nagyobb léptékű, látványos belső koherenciával rendelkező rendszerré álltak össze. Páratlan érzéke volt a tudományos „gapek” felismerésére, és azok felszínre hozásával akárhányszor már axiómává csontosodott tudományos felfogások hangos és kitarulkozó kritikussá lett. Ebben láthatólag kevésbé

5 A földrajzi burok kifejezésen a litoszféra, a hidroszféra és az atmoszféra élettel átjárt földi terét értjük.

fékezte (vagy kevéssé tudta fékezni) magát. Nem volt benne félsz az ezekből következő, sokszor nagyon kemény szakmai vitáktól. Nem csoda, hisz egészen kivételes vitakészséggel rendelkezett. Az utóbbi évtizedekből nehéz lenne a mindkét vitázó oldalt olyan kemény, önmagával is őszinte szembenézésre késztető földrajzi szakmai diszkussziókat felidézni, mint amelyeknek Kádár László állt akárhányszor a középpontjában az általánostól eltérő (sőt azzal olykor kifejezetten szembeálló) szakmai nézeteinek kifejtésekor. Így volt ez az új szovjet típusú tudományos minősítő rendszer bevezetése után Kádárt nagydoktori értekezés benyújtására kényszerítő hatalmi intézkedést követő akadémiai doktori vitáján (1956), a hordalékmozgás és folyószakaszjelleg kapcsolatáról írt tanulmánya kapcsán (1960), vagy monoglacialis teóriájának földrajzi társasági szakulésen való bemutatásakor, de ilyen viták öveztek a földrajzi tájról többször kifejtett nézeteit is. Tény, hogy ilyen alkalmakkor a vitázó felek ritkán győzték meg egymást (legalábbis a nyílt színen). Általában Kádár is tovább haladt elméletei útján, sőt sokszor éppen e vitákból is késztetést merített teóriái továbbfejlesztésére. Mindez hosszabb távon kétségtelenül bizonyos fokú tudományos elszigetelődését hozta idehaza, a kor pedig igen kevés lehetőséget adott számára, hogy a háború előtt már kialakult nemzetközi kapcsolatait érdemben továbbfejlessze, sőt sokáig azok megtartása is lehetetlen volt.

Mindezek alapján azt lehet mondani, hogy Kádár László nagyformátumú, de elmentmondásos (kutatói-tanári) egyénisége döntően közrejátszott abban, hogy életében ismertsége és elismertsége mellett szakmai körökben a vele kapcsolatos fenntartások is folyamatosan jelen voltak. Ezek egy része olykor odavezetett, hogy műveit a bennük lévő elutasított új megállapítások miatt részleteiben kevéssé tanulmányozták, s azokban napjainkig is maradtak, a jelen tudományos fejlődése érdekében is feltárható, de eddig alig észrevett eredmények és gondolatok.

Negyed százada lezárult életpályája után ezért is érdemes felidézni életének főbb állomásait, és legalább futólag áttekinteni legfontosabb kutatási témáiban tett egyes eredményeit.

Műveit ma már objektívebben lehet (és kell) újraolvasni és hasznosítani.

#### *Idézett irodalom*

- FODOR F.: A magyar földrajztudomány története. Budapest, MTA-FKI, 2006, p. 820  
 KÁDÁR L: Fizikai-földrajzi megfigyelések Újpest környékén. Budapest, 1930. p. 28  
 KÁDÁR L: Study of the Sand Sea in the Libyan Desert. In: Geogr. Journal, 1934, LXXXIII, pp. 470–478.  
 KÁDÁR L: Futóhomok-tanulmányok a Duna-Tisza közén. In: Földr. Közl. 1935, 63. pp. 4–15  
 KÁDÁR L: La morfologia dell’altipiano del Gilf Kebir. In: Bollettino della R. Soc. Geogr. Ital. 1937, Serie 7. pp. 485–503.  
 KÁDÁR L: Die periglazialen Binnendünen des Norddeutschen und Polnischen Flachlandes. In: Compt. Rendus du Congrès Int. Géogr. Amsterdam, 1938, 1. pp 167–183.  
 KÁDÁR L: Tektonikus tájelemek az Alföldön. In: Földr. Közl. 1939, 67. pp. 164–173.  
 KÁDÁR L: Die Entwicklung der Schwemmkegel. In: Petermanns Geographischen Mitteilungen, 4 (1957), p. 241–244.



- KÁDÁR L.: Hordalékmozgás és folyószakaszjelleg, Vita Dr. Kádár László elméletéről. In: Földr. Ért. 1960, pp. 309–380.
- KÁDÁR L.: Létezett-e az európai pleisztocénban egynél több eljegesedési időszak? In: Földrajzi Értesítő. – 16 : 2 (1967), p. 267–282.
- KÁDÁR L.: Specific types of Fluvial Landforms related to the Different Manner of Load-transport, An Attempt to detect the geomorphic effects of Fluvial processes. In: Acta Geogr. Debr. 1969/70, VIII-IX, 1971, pp. 115–178.
- MENDÖL T.: A földrajztudomány az ókortól napjainkig. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 1999 p. 274.
- SZABÓ J.: Hunfalvy János. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980, p. 195
- SZABÓ J.: A Debreceni Egyetem Földrajzi Tanszékének működése a második világháború végéig. In: Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 8. 1990. pp. 9–14.
- SZABÓ J.: Kádár László életműve különös tekintettel természetföldrajzi munkásságára. In: Geographia generalis et specialis, Szerk. Szabó J., Demeter G., Debrecen, 2008 pp. 11–25.